

Zpráva Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 31.03.1962, sp. zn. I/1962, ECLI:CZ:NS:1962:I.1962.1

Číslo: I/1962

Právní věta: Zpráva ze zasedání pléna Nejvyššího soudu ČSSR.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 31.03.1962

Spisová značka: I/1962

Číslo rozhodnutí: I

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Směrnice pléna Nejvyššího soudu

Předpisy:

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Zpráva ze zasedání pléna Nejvyššího soudu ČSSR

Ve dnech 30. a 31. března 1962 zasedalo plénum Nejvyššího soudu za účasti předsedů krajských soudů a náčelníků vyšších vojenských soudů, event. jejich náměstků. Zasedání se zúčastnil I. náměstek ministra spravedlnosti s. dr. Josef Litera a I. náměstek generálního prokurátora s. dr. Jaroslav David. Předmětem jednání byly zprávy o činnosti jednotlivých kolegií Nejvyššího soudu za rok 1961. Jednání pléna řídil předseda Nejvyššího soudu s. dr. Josef Urválek.

Úvodní projev ke zprávě o činnosti trestního kolegia a vojenského kolegia Nejvyššího soudu přednesl náměstek předsedy Nejvyššího soudu s. dr. Štěpán Flajzar, který uvedl zejména toto:

Účelem úvodního referátu je zdůraznit to, co je ve zprávě nejdůležitější a nejzávažnější. Jde o to, abychom pro svou další práci na úseku trestního soudnictví, zejména pro další rozvíjení soudního dozoru, uloženého Nejvyššímu soudu ústavou a zákonem o organizaci soudů, jakož i pro výkon soudního dozoru krajskými soudy včetně jejich rozhodování na úseku trestního soudnictví, využili všech dosavadních kladných stránek, které byly zjištěny v činnosti soudů, a abychom se vyvarovali všech nedostatků.

Při plnění úkolů je třeba vycházet především z usnesení ÚV KSČ z 8. prosince 1960 k otázkám dalšího upevňování socialistické zákonnosti a zlidovění soudnictví, jakož i z dřívějších stranických dokumentů, týkajících se práce soudů a orgánů činných v trestním řízení. Přitom je třeba si již dnes připomenout, že rozhodujícím vodítkem pro naši další práci již v tomto roce budou výsledky XII.

sjezdu KSČ.

K zajištění neúchylného dodržování zásad vytýčených těmito stranickými dokumenty je třeba využít všech prostředků a forem soudního dozoru.

Na prvním místě je to rozhodování krajských soudů a Nejvyššího soudu o opravných prostředcích. Je třeba dbát toho, aby odvolací soudy neponechávaly bez nápravy žádné rozhodnutí soudů I. stupně, jež není ve shodě s požadavky socialistické zákonnosti. Krajské soudy sice zpravidla napravily nezákonné rozhodnutí okresních soudů, přesto však nemůžeme být s dosavadním stavem spokojeni. V řadě případů teprve Nejvyšší soud změnil, resp. zrušil rozhodnutí nižších soudů. I když rozhodnutí o stížnostech pro porušení zákona tvoří jen zlomek procenta rozhodovaných trestních věcí a jsou většinou přezkoumávány věci, které byly již projednány soudy v odvolacím řízení je nutné vytknout, že z celkového počtu vyřízených stížností pro porušení zákona směřovala téměř polovina proti rozhodnutím krajských soudů proto, že nenapravila pochybení v rozhodnutí okresních soudů, nebo ojediněle dokonce nesprávně změnila nebo zrušila správná rozhodnutí okresních soudů. Na druhé straně skutečnost, že justiční orgány, zejména však krajské soudy podaly v roce 1961 podněty k přezkoumání správnosti rozhodnutí okresních soudů v jejich obvodech nebo senátu vlastního krajského soudu v 21, svědčí o tom, že krajské soudy věnují rozhodování soudů zvýšenou pozornost. Šlo většinou o podněty důvodné, na jejichž podkladě byla podána stížnost pro porušení zákona. Tyto podněty byly též zpravidla náležitě odůvodněny a obsahovaly rozbor pochybení toho rozhodnutí, proti němuž směřovaly. Tento postup krajských soudů nutno vítat jako správný a i napříště by měly takto všechny krajské soudy postupovat.

Je třeba mít na zřeteli, že krajské soudy jsou základním článkem soudního dozoru a že jejich presidia jsou podle zákona o organizaci soudů nejdůležitějším prostředkem soudního dozoru. V zájmu sjednocení soudní praxe, i při náležitém zřeteli k individuálním potřebám a poměrům jednotlivých krajů, je třeba klást váhu na požadavek nejužšího sepětí výkonu soudního dozoru vykonávaného krajskými soudy a Nejvyšším soudem. Je proto nutné výkon soudního dozoru krajských soudů a Nejvyššího soudu náležitým způsobem koordinovat.

Dosavadní porady soudců krajských soudů /tzv. dřívější gremiální porady/ se u některých soudů přestaly konat, ačkoliv si nelze dobře představit všestranný výkon soudního dozoru, aniž by se předsedové krajských soudů a presidia krajských soudů opírali o aktiv soudců krajského soudu a okresních soudů v kraji.

Účast pracovníků Nejvyššího soudu na těchto poradách, jak zkušenosti ukazují, by přispěla k podstatnému prohloubení osobního styku Nejvyššího soudu s krajskými soudy.

Rozhodování krajských soudů jako soudů prvního stupně má značný politický význam. Je proto třeba věnovat tomuto rozhodování zvýšenou pozornost, aby každé rozhodnutí bylo politicky správně odůvodněné, přesvědčivé, pomáhalo vychovávat a ukazovalo i na příčiny trestné činnosti.

V boji proti trestným činům, namířeným proti republice a našemu socialistickému zřízení je třeba využívat vedle soudního postihu také všech prostředků výchovné práce. Musíme na tomto poli těsně spolupracovat se společenskými organizacemi a širokým kolektivem soudců, kteří svou funkci vykonávají vedle svého zaměstnání. Z projednávaných věcí bylo často patrné, že šlo o soustavné šíření nepřátelských projevů na určitém pracovišti po dlouhou dobu. V takových případech je naší povinností, vyplývající již ze zákona o organizaci soudů, upozorňovat společenské organizace na to, že nečelily dostatečně tomuto nepřátelskému ovlivňování pracujících, abychom tak působily k posilování společenského vlivu na včasné odstraňování těchto nežádoucích jevů.

Rozhodování krajských soudů o trestných činech proti republice lze celkově hodnotit kladně. Přesto

však nedostatky v práci krajských soudů, s kterými jsme se setkali při vyřizování odvolání proti rozhodnutí krajských soudů, nelze podceňovat.

Podle přehledu o výsledcích odvolacího řízení zůstal v odvolacím řízení rozsudek krajských soudů jako soudů prvního stupně nezměněn pouze v 56,8

I když v některých případech byly teprve v odvolacím řízení předneseny nové skutečnosti, k nimž krajské soudy nemohly přihlížet při svém rozhodování a některé změny nebyly podstatné, přece jen z projednávaných věcí vyplynulo, že krajské soudy mnohdy přejímaly nekriticky neúplné zjištění orgánů bezpečnosti a prokuratury, nevyužívaly instituce předběžného projednání obžaloby k vzájemné prověrce práce orgánů činných v trestním řízení tak, jak jim to ukládají stranické dokumenty, a v soudním řízení neprověřovaly náležitě obhajobu obžalovaných. Vzájemná prověrka práce orgánů činných v trestním řízení je velmi závažným požadavkem pro práci soudů. Má vést k odstranění nedostatků, k nimž došlo v některém stadiu trestního řízení, k zajištění náležitého objasnění věci a osoby pachatele a v neposlední řadě též k zajištění práva na obhajobu.

Pokud soud zjistí nedostatky v práci orgánů činných v trestním řízení, je povinen nejen tyto nedostatky odstraňovat, ale podle § 2 odst. 4 zák. o organizaci soudů a podle § 184 odst. 1 tr. ř. také na ně upozorňovat. Všichni musíme mít na paměti především hlavní úkol, který nám ukládají stranické dokumenty, zejména usnesení ÚV KSČ z 8. prosince 1960, totiž prohlubování a upevňování socialistické zákonnosti a maximální zesílení výchovného působení trestního řízení tak, aby naše práce pomáhala při výchově lidí a při překonávání vlivů staré dožívající společnosti. Naší povinností je stále důsledněji a při využívání všech prostředků rozvíjející se socialistické demokracie bojovat za odstranění všech škodlivých jevů, které ztěžují a brzdí další výstavbu naší společnosti.

Zvýšenou pozornost je třeba věnovat individualizaci ukládaných trestů. Je třeba čelit tomu, aby v jednotlivých krajích byly neodůvodněné rozdíly v ukládaných trestech za přibližně stejnou trestnou činnost a při přibližně stejném hodnocení osoby pachatele. Úkolem Nejvyššího soudu je, aby působil k jednotnému chápání stupně nebezpečnosti činu pro společnost u jednotlivých druhů trestných činů, a to jak svými rozhodnutími, tak i při osobním styku. Nový trestní zákon nám umožňuje novou úpravou ustanovení o trestech a zásad pro ukládání trestů přesněji hodnotit všechna hlediska významná pro individualizaci ukládaných trestů a musíme umět tuto možnost co nejlépe využívat.

Závažná je skutečnost, že se stále vyskytuje značný počet podnětů nejen občanů, ale i státních orgánů a společenských organizací k podání stížností pro porušení zákona proti pravomocným rozhodnutím soudů. V souvislosti s tím nelze přehlédnout skutečnost, že často nepřesvědčivost odůvodnění jinak správných rozhodnutí vede k podání podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona. I když v takových případech není pak důvodu k podání stížnosti pro porušení zákona, nesplňuje soudní rozhodnutí, které svou nepřesvědčivostí vyvolalo podnět, své výchovné poslání. Totéž platí o řízení, jež soudnímu rozhodnutí předcházelo, jestliže byly porušeny procesní předpisy.

Mnohé soudy stále ještě nedoceňují význam procesních předpisů jako prostředku a nástroje k zjišťování objektivní pravdy. Někteří pracovníci dosud považují za formalismus požadavek neúchylného zachování zákonnosti soudního řízení a postupu orgánů činných v trestním řízení.

Četné příklady ukazují, k jakým důsledkům vede skutečnost, že nebyla věc náležitě objasněna. Nedostatečné objasnění věci bývá příčinou dalších závažných porušení zákona. Především nemůže být věc neobjasněná dostatečně po stránce skutkové spolehlivým podkladem správného právního posouzení. Nedostatečné objasnění osoby obviněného je téměř vždy příčinou nesprávně uloženého trestu.

K zajištění zákonnosti soudních rozhodnutí je proto třeba důsledně trvat na požadavku všestranného

objasnění věci a osoby pachatele. Jde o nejsložitější a nejobtížnější úkol trestního řízení, za jehož splnění odpovídají všechny orgány činné v trestním řízení. Soudy musí proto využít všech prostředků, které jim zákon ke splnění tohoto požadavku dává, především zodpovědně přistupovat k otázce, zda má či nemá být předběžně projednána obžaloba.

Vyřizování podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona a projednávání stížností pro porušení zákona ukazuje, že i v uplynulém roce byl zákona nejčastěji porušen právě tím, že soudy rozhodovaly na neúplném skutkovém podkladě a že ukládaly tresty, které nebyly přiměřené, neboť neodpovídaly stupni nebezpečnosti činu pro společnost, míře zavinění pachatele a jeho pohnutkám. U některých soudů nebyla při ukládání trestů vždy dostatečně doceněna nebezpečnost recidivistů. Vzhledem k úpravě nového trestního zákona u zvláště nebezpečných recidivistů, bude třeba této otázky napříště věnovat zvýšenou pozornost. Také stupeň nebezpečnosti některých druhů trestné činnosti nebyl vždy správně chápán, jako např. u trestných činů v dopravě, kdy nebývá správně rozlišováno mezi případy hrubé nedbalosti řidičů, svědčící o jejich neodpovědném postoji k bezpečnosti lidí a cizího majetku, zvláště pak mezi opilými řidiči, a případy, kdy došlo k ojedinělému projevu nedbalosti osob, které až dosud projevovaly odpovědný vztah ke svým pracovním úkolům a socialistickému vlastnictví.

Při hodnocení výsledků dokazování soudy v některých případech nedostatečné výsledky dokazování nahrazují nebo doplňují nepodloženými domněnkami, které nelze považovat za závěry, vyplývající ze skutkového zjištění. Příklady ve zprávě uvedené ukazují, že k takovému nesprávnému postupu se soudy uchylují, zejména při projednávání trestné činnosti proti majetku v socialistickém vlastnictví, zvláště při zjišťování výše způsobené škody. Z rozboru několika případů vyplývá, že znalecké posudky při zjišťování příčin a výše mank v socialistickém obchodě nevycházejí ze zjištěných skutečností a spokojují se toliko dohady, které pak nekriticky přejímají jak prokurátoři při podávání obžalob, tak i soudy.

Vyřizování podnětů k podání stížnosti pro porušení zákona ukázalo na závažné problémy v některých úsecích našeho hospodářství, zejména pak na problémy v zemědělství, bez jejichž bližší znalosti nelze správně volit prostředky trestního postihu proti pachatelům narušujícím zemědělskou výrobu.

Trestní postih nesmí nikdy nahrazovat organizátorskou a politickovýchovnou práci, záležející v přesvědčování zemědělců o významu kolektivních forem hospodaření a o perspektivách těchto forem v budoucnosti při dovršení socialistické výstavby na vesnici.

K zajištění jednotnosti soudního rozhodování bude též třeba, aby všechny soudy vedly řádnou evidenci judikatury, a aby se při svém rozhodování opíraly o Sbírku rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR a stanoviska jednotlivých kolegií Nejvyššího soudu zasílaná jim ve sbírce těchto stanovisek.

Úsilí trestního kolegia Nejvyššího soudu o další upevnění socialistické zákonnosti vlastním rozhodováním i dalšími prostředky mělo příznivý vliv na činnost nižších soudů, a působilo ke zvýšení úrovně jejich rozhodování. Rozhodnutí senátů Nejvyššího soudu znamenala nejen nápravu chyb, k nimž došlo v rozhodnutí nižších soudů, ale současně působila k odstraňování nedostatků v praxi soudů, zejména těch nedostatků, které jsou ve zprávě uvedeny. Jen v jednom případě došlo ke změně rozhodnutí senátu Nejvyššího soudu rozhodnutím presidia Nejvyššího soudu v důsledku toho, že Nejvyšší soud stanovil trest, který neodpovídal stupni nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

V uplynulém roce došlo k prohloubení součinnosti s ministerstvem spravedlnosti, zejména při legislativních pracích, účasti na prověrkách nižších soudů, při vzájemných konzultacích při rozborech soudní praxe a přípravě podkladů pro celostátní porady.

Uplatňování dozoru a styk Nejvyššího soudu se soudy všech stupňů zejména s krajskými a městským soudem musí být organizováno prezidiem Nejvyššího soudu tak, aby Nejvyšší soud měl přehled a

dostatek podkladů pro svoji zobecňovací činnost, a činnost pléna Nejvyššího soudu.

V úvodním slovu ke zprávě o činnosti vojenského kolegia Nejvyššího soudu uvedl s. plk. dr. Štěpán Flajzar zejména toto:

Rovněž úsilí vojenského kolegia Nejvyššího soudu bylo v roce 1961 zaměřeno k plnění úkolů vyplývajících z usnesení ÚV KSČ z 8.12.1960 k otázkám dalšího upevnování socialistické zákonnosti a zlidovění soudnictví. Přitom byla jeho činnost ovlivněna vedle řady dalších významných událostí, mezi něž patří především příprava a vydání nových trestních kodexů, zákona o místních lidových soudech, zákona o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku a zákona o organizaci soudů tou skutečností, že na úseku ozbrojených sil byly vydány nové základní řády, s čímž vyvstal významný úkol - přispívat k jejich důslednému uvedení do života tak, aby se projevíly v dalším zvýšení kázně, bojové pohotovosti vojsk a upevnění socialistické zákonnosti v životě vojsk. Při plnění těchto úkolů jsme vycházeli ze zásady, že při zabezpečování usnesení ÚV KSČ z 8.12.1960 je třeba respektovat specifické zvláštnosti ozbrojených sil, plynoucí zejména z principů centrálního řízení vojsk a nedílné velitelské pravomoci.

Další zásada, z níž bylo třeba vycházet, spočívala v tom, že socialistické právo a činnost vojenských soudů nemohou být samy o sobě rozhodujícím prostředkem k řešení problémů kázně a nemohou v žádném směru nahrazovat mnohostrannou výchovnou činnost strany, společenských organizací, velitelů a politických pracovníků. Hlavní úkol vojenských soudů proto spatřovalo vojenské kolegium v souladu s opatřeními náčelníka správa vojenských soudů v tom, aby vojenské soudy na podkladě komplexního přístupu k výchově vojáků a koordinovanosti všech opatření v boji proti mimořádným událostem svými vlastními metodami práce co nejúčinněji napomáhaly k upevnování socialistické zákonnosti v ozbrojených silách.

Hlavním měřítkem toho, jak vojenské kolegium Nejvyššího soudu v úzké součinnosti jak s vyššími, tak i vojenskými obvodovými soudy a v součinnosti s ministerstvem spravedlnosti - správou vojenských soudů, své úkoly splnil, je to, jak všechny tyto orgány pomáhaly ke zvyšování kázně a socialistické zákonnosti v ozbrojených silách a ke snižování trestné činnosti a mimořádných událostí. Výskyt trestné činnosti v naší lidové armádě je i nadále hluboko pod celostátním průměrem. Přitom se trestné činnosti dopouštějí ve velké části pachatelé, kteří již před nástupem základní vojenské služby byli pro trestné činy odsouzeni.

I když lze dojít k závěru, že v roce 1961 hlavní úkoly vojenských soudů byly zvládnuty úspěšně a projevovaly se zejména v celkovém zvýšení úrovně rozhodovací a preventivně výchovné činnosti vojenských soudců, jejich těsnějším spojením se životem a potřebami vojsk i v celkovém zlepšování stylu jejich práce, nemohou dosažené výsledky vést k sebeuspokojení. Hlavní důvod toho spočívá ve skutečnosti, že armáda i ostatní ozbrojené síly a sbory jako celek sice zvládly úspěšně své hlavní úkoly, jak bylo hodnoceno i povolnými činiteli, avšak přesto se vyskytovaly v roce 1961 stále ještě některé neuspokojivé jevy.

Pokud se týče některých hlavních ukazatelů charakteru trestné činnosti, a to takových, z nichž je třeba vycházet při úsilí o omezování kriminality, je třeba upozornit zejména na tyto skutečnosti:

Většina odsouzených, tj. přes 56, spáchala trestnou činnost mimo službu.

Téměř 40 % pachatelů odsouzených vojenskými soudy v roce 1961 bylo již soudně trestáno, a to převážně soudy civilními a téměř 703017dsouzených bylo předtím trestáno kázeňsky. Statistická data spolu s výsledky získanými sledováním soudní praxe ukazují, že vojenské soudy rozhodovaly v roce 1961 o trestech správně.,

Zůstává však vážným problémem účinnost úsilí o převýchovu osob, které již byly soudně trestány a které tvoří více než třetinu všech pachatelů, stavených před vojenské soudy. Proto je třeba, aby tímto směrem byla zaměřena pozornost všech vojenských soudů.

Je možno říci, že předběžné projednání obžaloby plnilo na úseku vojenských soudů vcelku správně svou funkci jako prostředek vzájemné prověrky práce orgánů, činných v trestním řízení. Bylo jedním z významných činitelů, které přispěly k podstatnému zkvalitnění obžalob v posledním roce.

V roce 1961 projednaly předběžně vojenské soudy 53 % všech obžalob. Z nichž bylo 92 % přijato, 3,4 %

zvráceno prokuratuře k došetření a ve zbývajících případech bylo trestní stíhání zastaveno, přerušeno, nebo byla věc postoupena ke kázeňskému vyřízení veliteli.

Poměrně malé procento vrácených obžalob potvrzuje i jinak průzkumem zjištěný poznatek o soustavném zkvalitňování práce prokurátorů, kteří převážnou část věcí vyšetřují svými orgány.

Jedním z významných ukazatelů kvality rozhodovací činnosti vojenských soudů jsou výsledky rozhodování vyšších vojenských soudů ve 2. stupni a rozhodování o stížnostech pro porušení zákona.

Ke změně rozhodnutí nižších vojenských soudů v opravném řízení docházelo v procentu podstatně nižším než u obecných soudů.

V roce 1961 věnovalo vojenské kolegium zvýšenou péči rozhodování ve 2. stupni, a to jak vlastnímu, tak i rozhodování vyšších vojenských soudů /dále jen VVS/.

Trestní agenda, v níž rozhodují VVS jako soudy 1. stupně, zaznamenala v uplynulém roce další pokles, což se projevilo i ve snížení počtu opravných prostředků, o nichž rozhodovalo vojenské kolegium jako soud 2. stupně. Většina opravných prostředků, podaných proti rozhodnutí VVS v 1. stupni byla zamítnuta jako nedůvodná.

Odvolání směřovala vesměs proti výroku o trestu, stížnosti pak většinou proti rozhodnutím VVS o amnestii a o nepovolení obnovy.

V roce 1961 byla věnována soustavná pozornost rozhodování vyšších vojenských soudů ve 2. stupni. Bylo tomu tak nejen proto, že rozhodování VVS ve 2. stupni je významným prostředkem prohlubování socialistické zákonnosti a důležitým nástrojem usměrňování a sjednocování rozhodovací činnosti soudů 1. stupně, ale i proto, že tato agenda je jedním ze zdrojů, z nichž vojenské kolegium čerpá poznatky o rozhodování vojenských obvodových soudů.

Z celkového sledování a hodnocení rozhodování VVS ve 2. stupni je možno učinit závěr, že pochybení, která se vyskytovala, byla ojedinělá.

Statistická vyhodnocení rozhodování VVS ve 2. stupni poskytuje též podklady k hodnocení rozhodovací činnosti vojenských obvodových soudů. Jde tu především o počet napadených a měněných rozhodnutí vojenských soudů v hodnoceném období, a to zejména při srovnání se stavem v roce 1960.

V roce 1960 bylo napadeno opravnými prostředky 18,77 % všech rozhodnutí v trestních věcech.

V roce 1961 přesto, že počet vyřízených trestních věcí vzrostl a přesto, že zatíženost vojenských soudů se zvýšila i řadou dalších akcí, zejména vysokou aktivitou, při organizaci voleb soudců u útvarů, je nutno kladně hodnotit, že počet napadených věcí přesto nepatrně poklesl a tvoří 18,66 %.

Zlepšení se projevilo i v počtu měněných rozhodnutí.

Zatímco v roce 1960 bylo z celkového počtu všech rozhodnutých věcí měněno 7,4 %, činil tento podíl v roce 1961 pouze 5,9 %.

I když je celková úroveň rozhodování VVS a VOS dobrá, nemůže to vést k podceňování nedostatků, které vedou ke změnám soudních rozhodnutí.

V této souvislosti je třeba poukázat na to, že byť v podstatě menší míře než v roce 1960, přece jen stále zůstává nejčastější příčinou pochybení v rozhodování i vojenských obvodových soudů to, že soud rozhoduje na základě nedostatečného objasnění věci. V některých případech soudy přehlížejí, že nezbytnou součástí důkazních materiálů je ucelený pohled na osobu pachatele, a to ze všech hledisek nutných pro posouzení nebezpečnosti činu a možnosti převýchovy pachatele. Nedostatky v objasnění osoby pachatele mají své důsledky i při rozvíjení výchovného působení trestního řízení, zejména hlavního líčení.

Velká pozornost byla věnována v roce 1961 též rozhodování o stížnostech pro porušení zákona, a to proto, že každé podání stížnosti pro porušení zákona signalizuje vážné porušení zákona soudem nebo prokurátorem. Na tom nemění nic ani skutečnost, že počet rozhodnutí o stížnostech pro porušení zákona se v průběhu posledních let soustavně snižuje.

Stížnosti pro porušení zákona směřovaly především, stejně tak jako v uplynulých letech, proti rozhodnutí o trestu, a to zejména proti výroku o nepodmíněnosti trestu odnění svobody. V menším počtu případů směřovaly do výše trestu.

Převážnou většinu stížností pro porušení zákona tvoří ty, které podal předseda Nejvyššího soudu 70) . Zbývajících 30 % podal generální prokurátor. Podněty ke stížnostem podaným předsedou Nejv. soudu vzešly především z vlastního průzkumu a z iniciativy ministerstva spravedlnosti - správy vojenských soudů. Poměrně málo podnětů podaných ke stížnostem, přichází od VVS. Tato skutečnost, posuzovaná v souvislosti s tím, že VVS recenzují všechna rozhodnutí vojenských obvodových soudů /dále jen VOS/ znamená, že úroveň této činnosti není věnována žádoucí pozornost. Při tom je třeba říci, že vedle rozhodování ve druhém stupni jde o základní prostředek, jehož musí VVS využívat při sledování a usměrňování rozhodovací činnosti VOS.

Z toho vyplývá nutnost, aby VVS zkvalitnily činnost na tomto úseku.

Přezkumná činnost se neomezovala na ty trestní věci, v nichž byla podána stížnost pro porušení zákona. Mnohem rozsáhlejší oblast této činnosti tvoří případy, z nichž vojenské kolegium Nejvyššího soudu přezkoumávalo konkrétní trestní věci na základě podnětů, zasílaných vojenskými soudy, odsouzenými, jejich příbuznými, různými orgány a na základě poznatků z vlastního sledování trestní praxe nebo provádění vlastního průzkumu na jednotlivých úsecích.

I když toto přezkoumávání vyústilo v podání stížnosti pro porušení zákona pouze ojediněle, přispělo ke zjištění některých nedostatků, což umožnilo činit opatření ke zkvalitnění soudní činnosti.

Nedostatky, které se vyskytovaly v rozhodovací činnosti soudů v roce 1961, je nutno odstraňovat především zkvalitněním dozoru vyšších vojenských soudů na podřízené vojenské obvodové soudy.

Vyšší vojenské soudy musí zaměřit své úsilí k tomu, aby u náčelníků vojenských obvodových soudů bylo posíleno vědomí, že jsou osobně odpovědní za úroveň činnosti soudu jako celku, a že je proto jejich povinností vytvářet u všech soudů podmínky pro jejich odborně politický růst, což je základní předpoklad pro soustavné zkvalitňování soudní činnosti.

Současně musí VVS zkvalitňovat i vlastní rozhodování ve 2. stupni jako jednu z nejvýznamnějších forem dozoru.

Zvýšené úkoly, které stály před vojenskými soudy v roce 1961 kladly vysoké požadavky i na další zobecňovací činnost vojenského kolegia.

Na tomto úseku šlo hlavně o to, zaměřit zobecňovací činnost na hlavní úseky soudní činnosti s přihlédnutím k nejzávažnějším a nejčastějším druhům trestné činnosti a k aktuálním potřebám ozbrojených sil.

V tomto směru byla soudům operativně poskytována pomoc při řešení problémů, které se v praxi vyskytly.

V úvodním projevu předseda občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu s. Hazlinger uvedl zejména toto:

V roce 1961 také činnost občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu byla zaměřena k plnění úkolů, které vyplývají z nové socialistické ústavy a usnesení ÚV KSČ z 8. prosince 1960.

Občanskoprávní kolegium proto usilovalo o to, aby se dále upevnila socialistická zákonnost v rozhodování všech soudů o občanskoprávních věcech, a aby soudy svou činností napomáhaly k výstavbě vyspělé socialistické společnosti.

Proto byla věnována zvláštní pozornost tomu, aby soudy svým rozhodováním i ostatní svou činností chránily socialistickou ekonomickou základnu, zejména socialistické vlastnictví, aby zajišťovaly práva občanů, vyplývající z jejich pracovního poměru, osobního vlastnictví, nároků ze sociálního zabezpečení, z práva na bydlení a působily k upevňování rodinných vztahů a zabezpečení pokrokové výchovy dětí.

Soudy byly vedeny prostředky soudního dozoru k tomu, aby také v občanskoprávním soudnictví se rozšířila účast pracujících a jejich společenských organizací na činnost soudů, a aby napomáhaly společenským organizacím plnit úkoly, které na ně byly přeneseny zejména ve věcech pracovně právních a sociálního zabezpečení.

Občanskoprávní kolegium působilo k jednotnému chápání socialistické zákonnosti při vyřizování podnětů občanů, při rozhodování o stížnostech pro porušení zákona, při projednávání zásadních stanovisek, při výběru rozhodnutí pro uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR a při přípravě směrnic pro plénum Nejvyššího soudu.

Základní organizační a pracovní jednotkou občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu byly senáty, které projednávaly jednotlivé občanskoprávní věci podle kategorií, které jim byly určeny. Rozbor jednotlivých kategorií občanskoprávních věcí je proto současně rozbohem práce těchto senátů, i když stanoviska k zásadním otázkám byla projednána v celém kolegiu.

Poznatky, které získávalo občanskoprávní kolegium při přezkoumávání jednotlivých věcí, z materiálů zobecňujících praxi soudů vypracovaných v krajích i na základě osobního styku, umožňující činit v určitých směrech závěry i o úrovni práce nižších soudů. Je možno konstatovat jako obecný závěr, že v roce 1961 se na občanskoprávním úseku rozhodování nižších soudů zlepšilo jak pokud jde o správnost rozhodnutí, tak pokud jde o jeho přesvědčivost, že soudy ve větší míře využívaly pomoci společenských organizací a působily k upevnění socialistické zákonnosti i v občanskoprávních vztazích projednáváním věcí tohoto druhu před širší veřejností.

Toto kladné hodnocení však neznamená, že se v roce 1961 již nevyskytovaly typické nedostatky,

zejména: nedostatečné zjišťování všech skutečností rozhodných pro spravedlivé rozhodnutí, neznalost, resp. nesprávný výklad ustanovení hmotného i procesního práva, zejména pak právních předpisů mimo občanský zákoník a nedostatečná přesvědčivost odůvodnění, některých, byť věcně správných rozhodnutí.

Pokud jde o jednotlivé kategorie občanskoprávních věcí, je třeba poukázat zejména na tyto poznatky:

Pokud jde o ochranu socialistického vlastnictví v roce 1961, vyskytovaly se nedostatky především v agendě dědické a notářské. Podle zásady materiální pravdy nebyl zjišťován majetek zůstavitelů a dědicům byl potvrzován jako dědictví majetek, který ve skutečnosti dědictvím nebyl, nýbrž byl ve vlastnictví Československého státu v důsledku toho, že nebyl včas restituován podle zák. č. 128/1946 Sb., nebo v důsledku konfiskace.

Z otázek vyvlastnění vyskytují se stále závady v tom směru, že o náhradách za vyvlastnění nerozhodují od 1.1.1959 již soudy, nýbrž stavební úřady (§ 32 zák. č. 87/1958 Sb.).

V několika případech byly zjištěny snahy bývalých příslušníků buržoazie a maloburžoazie vyhnout se vykonatelným soudním rozhodnutím nebo zneužívat demokracii našeho práva ve svůj majetkový prospěch.

Ve věcech chráněných nájmu se politická úroveň rozhodování podstatně zlepšila až po vydání směrnice pléna Nejvyššího soudu (uveř. pod č. 1/1958 Sbírky). Řada soudních případů o přivolení k výpovědi ukazuje, že nájemníci se nechtějí podrobit soudnímu rozhodnutí ani tehdy, je-li pro ně náhradní byt zajištěn, a to jen proto, že tento byt nemá všechny náležitosti bytu, který dosud obývají. Žádají více ochrany, než je jim možné v podmínkách řešení bytového problému u nás a bez újmy práv plynoucích z osobního vlastnictví k rodinnému domku, poskytnout. K užšímu sepětí rozhodovací a výchovné činnosti soudů s národními výbory dochází v případech rozhodování soudů o příkazech k vyklizení bytu podle zákona o hospodaření s byty. V převážné většině těchto případů jde o věcně správná rozhodnutí národních výborů a soudů.

Vyskytují se stále tzv. sousedské spory, zejména na Slovensku, v nichž dochází značný počet podnětů občanů. Jde o spory o hranice mezi pozemky, často nepatrné hodnoty, o rozdělení společných dvorů apod. Právě v těchto sporech je důležité, aby se soudy snažily o smír mezi účastníky. Jde o spory, které mají vliv na život v celé vesnici, bývají zpravidla nákladné vzhledem k nutnosti znaleckých posudků. Soudy v těchto případech málo využívají pomoci národních výborů a společenských organizací, aby dosáhly smírného vyřízení takových sporů.

V dědické agendě se vyskytovalo častější pochybení státních notářství, resp. soudů, která musela být napravena stížnostmi pro porušení zákona. Vzhledem k zák. č. 62/1961 Sb. počet stížností nebyl tak velký jako v minulých letech.

Nejčastější pochybení se týkala výkladu zák. č. 139/1947 Sb. o rozdělení pozůstalosti se zemědělskými pozemky a o zamezení drobení zemědělské půdy. I když tento zákon nevystihuje již všechny změny, k nimž v našem zemědělství došlo, přece při správné aplikaci může kladně působit na další vývoj družstevního zemědělství a jeho upevnění zajišťováním nejen půdní, ale zejména i členské základny výběrem schopných osob z dědiců, kteří nastupují za zemřelého majitele zemědělských usedlostí. Při správném užívání tohoto zákona mohou státní notářství působit k tomu, aby nedocházelo k drobení zemědělské půdy a k jejímu přechodu na dědice, kteří nemají schopnost v zemědělství pracovat a nemají smysl pro socialistickou velkovýrobu.

Vzhledem k zák. č. 62/1961 Sb. bude třeba, aby se i okresní soudy důkladně seznámily s předpisy dědického práva a pomáhaly v odstraňování nezákonnosti, které se někdy vyskytují.

Ve věcech práva rodinného je základním záporným společenským jevem, že počet rozvedených manželství je stále velmi značný, jak je zřejmé ze statistických dat. Jestliže se mají soudy účinně podílet na boji proti rozvodovosti, je nutné, aby při projednávání rozvodových věcí si zjednávaly všemi prostředky dokonalou znalost skutečných příčin rozvratu manželství, aby nepřejímaly bez dalšího jen tvrzení rozvádějících se manželů a využívaly pomoci společenských organizací, např. při zjišťování způsobu života manželů, jejich vztahu ke společnosti a při zkoumání zájmu společnosti na dalším trvání manželství.

Znalost těchto skutečností je důležitou pomůckou soudů při usmiřování manželů na počátku i během řízení, při pomoci soudů k odstranění příčiny narušenosti manželství a posléze i při rozhodnutí.

V poslední době v téměř polovině případů podaných návrhů na rozvod soudy k souhlasnému návrhu účastníků opustily od výroku o vině. Nelze se zbavit dojmu, a některé případy to také potvrzují, že zejména za těmito rozvody vyslovenými s upuštěním od výroku o vině se skrývá řada tzv. smluvených rozvodů, které soud povolil na základě shodného návrhu účastníků, aniž zkoumal, zda skutečně hluboký a trvalý rozvrat manželství z důležitých důvodů nastal (§ 30 odst. 1 zák. o pr. rod.).

Bude proto zejména úkolem krajských soudů, aby při provádění soudního dozoru dbaly o to, aby soudy přistupovaly k rozhodování v rozvodových věcech s plnou odpovědností a vědomím, že jde především o řešení společenských problémů, které mají význam nejen pro rozvádějící se manžele, příp. pro jejich děti, nýbrž mají dosah daleko větší, dotýkající se zájmu celé společnosti. Je třeba přitom dbát toho, aby byly dodržovány směrnice pléna Nejvyššího soudu Pls 2/19533 o smířcích pokusech v řízení o rozvod manželství a zhodnocovací zpráva Nejvyššího soudu o rozvodech podle § 30 odst. 3 zák. o pr. rod. (1 Ec 136/58), a aby bylo dbáno stanoviska Nejvyššího soudu k některým ustanovením zák. č. 46/1959 (1 Ec 151/59) i směrnice pléna Nejvyššího soudu pro správný třídní výklad zákonů ve věcech občanskoprávních /Pls 4/58) a směrnice o dalším rozvíjení výchovné práce soudů a jejich součinnost se společenskými organizacemi /Pls 3/60).

Agenda výchovy nezletilých dětí je stále velmi početná a obsahově důležitá, jak na to upozorňuje i řada stranických dokumentů. Ve věcech výchovy nezletilých dětí zejména rozvedených manželů dochází často k ostrým střetnutím mezi rodiči, z nichž oba požadují, aby jim byla svěřena výchova dětí a snaží se dokázat neschopnost druhého rodiče děti vychovat. Je nutné zajistit soudním rozhodnutím pokrokovou výchovu dítěte a vyvarovat se mechanickému přístupu k této základní otázce. Proto je třeba i nadále vést soudy k tomu, aby důsledně dodržovaly směrnici pléna Nejvyššího soudu Pls 3/600 o dalším rozvíjení výchovné práce soudů a jejich součinnosti se společenskými organizacemi. To se dosud nedeje, a proto soudní rozhodnutí jsou někdy nepřesvědčivá, jindy jsou odtržena od skutečných poměrů. Tyto nedostatky se pak projevují v podnětech pracujících občanů, které dostává Nejvyšší soud buď přímo nebo prostřednictvím jiných institucí.

V rozhodování o osvojení nezletilých dětí se vyskytují stále podstatné závady. Soudy si dostatečně neuvědomují smysl a účel osvojení. Dochází k neuváženým osvojením, kdy není bezpečně zjištěno, zda jsou dány předpoklady k tomu, aby osvojení mohlo splnit svůj účel. Zejména pak dochází k ukvapeným osvojením manželem matky, která na osvojení dítěte naléhá. Po rozvodu pak osvojitel se houževnatě domáhá zrušení osvojení, které je pro něho i finančním břemenem. Bylo-li osvojení vysloveno podle § 63 odst. 2 zák. o pr. rod., nemůže být toto osvojení zrušeno. Nejvyšší soud trval i v r. 1961 na zásadě, že osvojení dítěte manželem matky, pokud se stalo neuváženě bez citového vztahu k dítěti a jen s ohledem na manželství s matkou, může být zrušeno po rozvodu manželství osvojitele s matkou dítěte, jestliže osvojitel již nemůže vykonávat žádný vliv na výchovu dítěte a má jenom platit výživné. To ovšem je možné jen u osvojení, které bylo vysloveno podle § 65 odst. zák. o pr. rod.

I v rozhodování o zjištění otcovství byly zjištěny závažné nedostatky, které spočívají zejména v nedostatečném skutkovém zjištění jak ve věci samé, tak v nedostatečných podkladech pro

posuzování hodnověrnosti matky dítěte i žalovaného. Proto řada stížností pro porušení zákona, které podal předseda Nejvyššího soudu, mají odstranit tyto nedostatky.

Ve věcech sociálního zabezpečení k podstatným pochybením při jejich rozhodování nižšími soudy nedochází. Nejvyšší soud řešil zde řadu zásadních dílčích otázek. Nějaká sporná problematika, kterou by bylo nutno dále řešit, se zatím výrazněji neprojevila. Není vyloučeno, že bude nutno zaujmout stanovisko Nejvyššího soudu k řešení některých otázek, jež vyplynou z nové legislativní úpravy o sociálním zabezpečení družstevních rolníků.

Ve věcech pracovních sporů na prvním místě je nutno se zmínit o směrnici pléna k zajištění jednotného výkladu zákona č. 71/1958 Sb. o závazcích k náhradě škody způsobené zaměstnancem porušením povinností z pracovního poměru, která podobně jako směrnice pléna o otázkách vzniku a zániku pracovního poměru a o otázkách přerážení v práci na tomto významném úseku práva nepochybně přispěje k zajištění jednotnosti v rozhodování soudů a k správné orientaci při řešení jednotlivých otázek na tomto úseku i v kruzích mimosoudních.

Mito tuto směrnici nutno v dané souvislosti pokázat i na stanovisko zaujaté podCp 69/611, pokud jde o řešení některých sporných otázek rozhodčího řízení, jež bylo uveřejněno pod č. 63/1961 Sbírkou rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.

Po provedené diskusi ke všem předloženým zprávám kolegií, v níž vystoupila 16 účastníků zasedání, přijalo plénum Nejvyššího soudu následující

usnesení:

I. K činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu:

Činnost trestního kolegia Nejvyššího soudu v roce 1961 lze vcelku hodnotit kladně.

Úsilí o další upevnění socialistické zákonnosti vlastním rozhodováním i dalšími prostředky mělo příznivý vliv na činnost nižších soudů a působilo ke zvýšení úrovně jejich rozhodování. Rozhodnutí senátů Nejvyššího soudu znamenala nejen nápravu chyb, k nimž došlo v rozhodování nižších soudů, ale současně působila k odstraňování nedostatků v praxi soudů, zejména těch nedostatků, které jsou ve zprávě uvedeny.

V uplynulém roce došlo k prohloubení součinnosti s ministerstvem spravedlnosti zejména při legislativních pracích, účasti na prověrkách nižších soudů, při vzájemných konzultacích při rozborech soudní praxe a přípravě podkladů pro celostátní porady.

Prohloubil se osobní styk pracovníků trestního kolegia se soudci krajských soudů.

Přes veškeré úsilí se však ani v uplynulém roce nepodařilo v plné šíři rozvinout dozorčí činnost Nejvyššího soudu na úseku trestního soudnictví tak, jak to odpovídá novému zákonu o organizaci soudů. Do budoucna nelze vystačit jen s dosavadními metodami dozoru a jeho prostředky. Uplatňování dozoru a styk Nejvyššího soudu se soudy všech stupňů, zejména s krajskými /městským/ soudy musí být organizován tak, aby Nejvyšší soud měl pokud možno široký přehled o rozhodování soudů a dostatek podkladů pro svoji zobecňovací činnost, činnost pléna Nejvyššího soudu a zejména i dostatek poznatků k ověření, jak jsou v praxi soudů dodržovány směrnice pléna i zásadní rozhodnutí a stanoviska při výkladu a užívání zákonů a jiných právních předpisů.

Tento požadavek nabývá zvláště na významu v souvislosti s novým trestním zákonem a trestním řádem.

Senáty své úkoly plnily celkem zodpovědně a bez průtahů, i když zatížení jednotlivých pracovníků bylo značné, a to jak služebními úkoly, tak i úkoly spojenými s veřejnou činností.

Ve vazebních věcech byly lhůty stanovené k vyřizování věcí vesměs dodržovány. Lze říci, že v odvolací a stížnostní agendě nebyly zjištěny žádné průtahy, což bylo umožněno též příznivým stavem nápadu věcí v této agendě.

Snaha urychleně vyřídit věc vedla ovšem někdy k vypracování rozhodnutí, zejména o stížnostech pro porušení zákona, která nelze považovat za uspokojivá.

Rovněž je třeba kladně hodnotit výchovnou, publikační a přednáškovou činnost, zejména v souvislosti s volbami soudců a ustavováním místních lidových soudů. Touto svou činností, výkonem stranických funkcí a různých funkcí v masových organizacích soudcové trestního kolegia prohlubovali své spojení s pracujícími.

Z provedeného rozboru činností kolegia, se zřetelem k zjištěným nedostatkům v rozhodovací činnosti na úseku trestního soudnictví a vzhledem k novým trestním kodexům vyplývají pro činnost trestního kolegia v r. 1962 tyto nejdůležitější úkoly:

1. Působit k politicky správnému používání nového trestního zákona, trestního řádu, a zákona o místních lidových soudech. Zejména bude nutné soustředit pozornost:

a) na správné používání ustanovení trestního práva o trestných činech proti hospodářské soustavě,

b) na praxi soudů při ukládání trestů zejména zvláště nebezpečným recidivistům a pachatelům zvláště nebezpečných trestných činů,

c) na součinnost soudů se společenskými organizacemi při rozvíjení výchovné stránky trestů podmíněně odložených, nápravných opatření a při dokončení převýchovy osob podmíněně propuštěných,

d) na rozvíjení účasti pracujících a jejich společenských organizací při výkonu trestního soudnictví a boji proti kriminalitě, zejména při objasnění pachatele, pracovního prostředí, příčin trestné činnosti a využívání výchovného působení na pachatele v trestním řízení. V tomto směru zejména využívat nových ustanovení o přejímání záruk společenských organizací, společenských obhájčích a žalobčích,

e) na činnost místních lidových soudů v tom směru, aby svou činnost rozvíjely správnými metodami a aby před nimi nebyly projednávány případy, které před ně nepatří.

2. Vydat směrnici pléna Nejvyššího soudu k otázkám náhrady škody v trestním řízení.

3. Zpracovat podklady pro směrnici pléna Nejvyššího soudu k některým otázkám ve věcech týkajících se zemědělství.

4. Vyhodnotit rozhodovací činnost krajských soudů ve věcech, v nichž rozhodují jako soudy I. stupně se zaměřením na trestné činy podle I. hlavy zvláštní části trestního zákona.

5. Působit k tomu, aby soudy při projednávání trestních věcí odhalovaly příčiny trestné činnosti v každém konkrétním případě a aby upozorňovaly orgány a organizace na

nedostatky, které zjistily v jejich činnosti.

6. Působit k tomu, aby byly odstraněny dosud trvající nedostatky v činnosti nižších soudů, zejména:

a) aby krajské a okresní soudy rozhodovaly o trestných činech na podkladě všestranného objasnění věci, a aby k tomu účelu využívaly instituce předběžného projednání obžaloby tak, aby se stala účinným nástrojem prověrky úplnosti podkladů pro soudní projednání věci,

b) aby důsledně dodržovaly procesní předpisy,

c) aby věnovaly zvýšenou pozornost odůvodnění každého rozhodnutí tak, aby bylo výstižné a přesně odpovídalo zjištěným skutečnostem a to pokud jde o podstatu věci i charakteristiku obviněného.

d) aby při ukládání trestů nedocházelo k neodůvodněným rozdílnostem při hodnocení hledisek rozhodných pro druh a výměru trestu.

7. Prohloubit výkon dozoru Nejvyššího soudu a krajských soudů v tom směru, aby zkušenosti získané při uplatňování soudního dozoru byly zobecňovány a soudy orientovány k správnému výkladu a používání zákonů a jiných právních předpisů směrnici pléna Nejvyššího soudu, uveřejňováním rozhodnutí ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR a stanovisky trestního kolegia. (Za tím účelem bude třeba, aby byla zajištěna u soudů všech stupňů náležitá evidence judikatury).

Je třeba položit důraz na bezprostřední projednávání poznatků Nejvyššího soudu a krajských soudů na pracovních poradách soudců.

II. K činnosti občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu:

Občanskoprávní kolegium až na některé nedostatky, na které ve zprávě je poukazováno, splnilo své úkoly v roce 1961 celkem úspěšně. Vynaložilo velké úsilí na vyřízení běžné agendy a splnění plánu úkolů. Nesplněné úkoly je třeba přičíst především nedostatečnému obsazení kolegia. I když pomoc stažirovek třeba hodnotit, jak již řečeno, po stránce kvality i kvantity vysoko, nelze přehlížet, že šlo o pomoc nárazovou, která nemohla zabezpečit plynulost práce kolegia, zejména pak ne pohotovou a účinnou činnost dozorovou. Je třeba, aby po odstranění zbylých závad a po kádrovém posílení pracovníků občanskoprávního kolegia, k němuž koncem roku 1961 po volbách soudců Nejvyššího soudu Národním shromážděním došlo, byly všechny síly věnovány tomu, aby i v budoucnu byly splněny všechny úkoly při zajišťování a upevňování socialistické zákonnosti na úseku občanskoprávním.

Bude třeba zaměřit se v podstatě na tyto úkoly:

1. Vydat směrnici pléna Nejvyššího soudu, která se bude zabývat upevňováním rodinných vztahů a výchovou mládeže,

2. vypracovat stanoviska, v nichž se ujasní soudům výklad zákonů a právních předpisů týkajících se zemědělství, zejména pak pracovních vztahů v jednotných zemědělských družstvech,

3. vypracovat stanoviska týkající se rozhodování soudů ve věcech pracovních úrazů,

4. vypracovat zhodnocovací zprávu o rozhodování soudů vzhledem k vyhlášce č. 184/1959 Ú. l., 5. zabezpečit rychlé vyřizování a zobecňování všech pro praxi aktuálních problémů,

6. věnovat plnou pozornost legislativním pracím ohledně nových kodexů, zejména novému občanskému zákoníku, občanskému soudnímu řádu, zákoníku práce, zákonu o právu rodinném při projednávání nových osnov se státními a společenskými orgány, národními výbory, arbitrážními orgány a podniky a ve vlastním připomínkovém řízení,

7. působit k dalšímu rozvíjení součinnosti soudů se společenskými organizacemi,

8. všemi prostředky rozhodování i dozoru působit k odstranění dosud se vyskytujících nedostatků v činnosti nižších soudů,

9. působit k účinnějšímu sepětí soudního dozoru vykonávaného Nejvyšším soudem se soudním dozorem krajských soudů, zejména pokud jde o věci, které vzhledem k novým ustanovením zákona o organizaci soudů jsou dnes výlučně vyřizovány nižšími soudy, 10. kontrolovat plnění všech směrnic pléna Nejvyššího soudu a jiných opatření Nejvyššího soudu, zejména opatření provedených na základě zhodnocovacích zpráv o činnosti nižších soudů, 11. věnovat zvýšenou pozornost úplnému shromáždění poznatků ze spisů, které jsou zkoumány z hlediska zákonnosti rozhodnutí a využívat jich ke zkvalitnění činnosti soudů, 12. věnovat zvláštní pozornost tomu, jak soudy plní svou povinnost upozorňovat orgány a organizace na nedostatky, které zjistily v jejich činnosti, popř. návrhy na taková upozornění z vlastní iniciativy podávat.

III. K činnosti vojenského kolegia Nejvyššího soudu:

V průběhu roku 1961 bylo úsilí vojenského kolegia Nejvyššího soudu zaměřeno k důslednému plnění úkolů, vyplývajících ze zásadních stranických dokumentů pro práci justice, zejména usnesení ÚV KSČ z 8.12.1960.

Vojenské kolegium soustřeďovalo plánovitě pozornost na nejvýznamnější úseky soudní činnosti, přičemž operativně reagovalo na nedostatky, které vznikly v průběhu roku.

V průběhu roku 1961 byla prohloubena součinnost s VVS, které se svými zkušenostmi, podněty a v některých případech i zpracováváním dílčích podkladů aktivně podílely na mnohých materiálech zpracovávaných vojenským kolegiem Nejvyššího soudu.

Výsledky tohoto společného úsilí se v průběhu roku 1961 projevily dalším zkvalitněním rozhodovací činnosti vojenských soudů. Zvýšila se úroveň soudních rozhodnutí i jejich přesvědčivost, dále bylo rozvíjeno i výchovné působení celého trestního řízení, a to v úzké souvislosti se stále se prohlubující součinností s velitelskými a politickými orgány, stranickými a svazáckými organizacemi a s vojenskými kolektivy.

Rozvinul se a prohloubil též výkon dozoru vyššími vojenskými soudy i některými náčelníky VOS.

V průběhu celého roku 1961 byla věnována velká pozornost připomínkovému řízení k novým zákonům, jejichž vydání bylo součástí úkolů, stanovených usnesením ÚV KSČ z 8.12.1960.

Zejména v druhé polovině r. 1961 bylo úsilí vojenského kolegia zaměřeno k tomu, aby všichni jeho soudci ovládli nové trestní kodexy tak, aby mohli současně s jejich vydáním účinně napomáhat při jejich uvádění do života u všech vojenských soudů.

Dosažené úspěchy však nesmí vést k sebeuspokojení a k přehlížení některých nedostatků, které se dosud vyskytují jak v činnosti vojenského kolegia, tak i všech vojenských soudů. I nadále bude třeba soustředit úsilí k tomu, aby byly důsledně uvedeny do života všechny zásady, vyplývající z usnesení ÚV KSČ z 8.12.1960.

Vzhledem ke všem těmto skutečnostem bude třeba v roce 1962 soustředit úsilí všech vojenských soudů k těmto úkolům :

1. Věnovat zvýšenou péči dalšímu zkvalitňování rozhodování vojenských soudů a soustavně rozvíjet výchovné působení trestního řízení. Nezbytnou podmínkou splnění tohoto úkolu je to, aby byly plně uvedeny do praxe vojenských soudů nové trestní kodexy a aby byly rozvinuty všechny zásady, jimiž tyto kodexy prohlubují výchovné působení výkonu justice.

K tomu cíli bude třeba v úzké součinnosti s ministerstvem spravedlnosti správou vojenských soudů především:

- a) zabezpečit, aby do praxe všech vojenských soudů důsledně pronikly ty nové instituty trestních kodexů, které zavádějí do trestního řízení účast společenských organizací a to s přihlédnutím k specifickým podmínkám činnosti vojenských soudů;

- b) zajistit, aby v praxi vojenských soudů byly plně uplatňovány nové zásady, na nichž je vybudován účel trestů, jejich systém i hlediska pro jejich ukládání.

Zvláštní pozornost je při tom třeba věnovat praxi soudů při postihu zvláště nebezpečných recidivistů a trestání pachatelů, kteří se dopustili trestných činů v opilosti.

2. Soustavně rozvíjet zobecňovací činnost vojenského kolegia Nejvyššího soudu. V tom směru zejména :

- a) zaměřit všechny formy zobecňovací činnosti na zajištění úkolu uvedeného ad 1., tj. na usměrňování vojenských soudů k správnému uplatňování nových kodexů. Přitom i nadále věnovat soustavnou pozornost hlavním úsekům soudní činnosti a s přihlédnutím k potřebám ozbrojených sil orientovat vojenské soudy na ty úseky kriminality, které zvýšenou měrou ohrožují bojovou pohotovost a kázeň jednotek;

- b) zabezpečit, aby se VVS ještě intenzivněji podílely na zpracovávání zásadních zobecňujících materiálů a v této souvislosti vést VVS a VOS k tomu, aby Nejvyššímu soudu operativně signalizovaly problémy které se v praxi vyskytnou;

- c) důsledně a soustavně sledovat rozhodování VVS a VOS z hlediska aplikace ustanovení nových kodexů a poznatky operativně zobecňovat, a to zejména předkládáním návrhů Nejvyššímu soudu na řešení zásadních problémů.

Za tím účelem bude sledováno od 1. ledna 1962 nejen rozhodování VVS, ale i všechna rozhodnutí VOS tak, aby vojenské kolegium Nejvyššího soudu mělo ucelený obraz o úrovni rozhodování vojenských soudů po vydání nových kodexů, a aby mohlo tuto činnost účinně usměrňovat;

- d) zkvalitnit práci s kartotékou soudních rozhodnutí tak, aby odpovídala potřebám operativního zobecňování poznatků soudní praxe při uplatňování nových kodexů. Za tím účelem prohloubit spolupráci s trestním kolegiem Nejvyššího soudu a

vydávat společnou jednotnou kartotéku;

e) zvýšit podíl VVS a VOS na rozhodnutích uveřejněných ve Sbírce rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.

3. Soustavně prohlubovat dozorovou činnost a přispívat ke zkvalitnění výkonu dozoru VVS a VOS.

V tomto směru bude nutné zabezpečit, aby byly uvedeny do života tyto hlavní zásady:

a) činnost všech složek dozoru musí být řízena a prováděna podle jednotných hledisek a musí tvořit organicky spjatý celek tak, aby všechny články dozoru na sebe vzájemně navazovaly a aby se doplňovaly;

b) zajistit náležitou perspektivnost dozoru tak, aby tato činnost nebyla nahodilá a nárazovitá;

c) dosáhnout vysoké operativnosti dozoru tak, aby jak vojenským obvodovým soudům, tak i VVS byl skutečnou pomocí při plnění všech úkolů.

Plnění všech těchto uvedených úkolů vyžaduje úzkou vzájemnou součinnost s ministerstvem spravedlnosti - správou vojenských soudů.

4. Zkvalitnit a dále rozvíjet popularizační a preventivně výchovnou činnost.

Tuto činnost bude nutné zaměřit v roce 1962 zejména k popularizaci nových trestních kodexů a nových zákonů vydaných v r. 1961 v souvislosti s požadavkem co nejširšího zapojení velitelů, politických pracovníků, společenských organizací a kolektivů vojáků do boje za upevnování socialistické zákonnosti v ozbrojených silách.